

Средишња градска прометница

12.09.2011 17:28

Средишња градска прометница, „Булевар народне револуције" и "Хрватских бранитеља", спаја Мостар с јужним приградским насељима, а његови наставци с магистралном цестом М 17, те Алуминијским комбинатом.

Булевар је саграђен на траси Јужне пруге чија је дионица Метковић – Мостар отворена 14. липња 1885. године, и која је 22. коловоза 1888. спојена с дионицом Мостар – Острожац.

Прије изградње жељезнице, точније прије доласка аустроугарске управе у БиХ, подручје на којем се налази Булевар није било урбано подручје, изузев насеља Доња Махала на источном рубу брда Хум.

Све дотад, десна обала Неретве у мостарској котлини је била слабо насељена осим махала уз Неретву и Радобољу, као и неколико старијих мањих насеља на рубу котлине попут Цима и Виховића. На данашњим урбаним дијеловима су се простирали виногради, ливаде и баште.

Доласком аустроугарске власти, почињу се назирати контуре данашњег Мостара. Изградњом низа објеката попут Гимназије, Западног логора, смјештајних капацитета за чиновништво, средиште града се помјера с обала Неретве према западу.

Споменута изградња жељезничке пруге '80-их година ХИХ. стољећа је резултирала и изградњом жељезничке станице чији се остаци и данас налазе сјеверно од Шпањолског трга. Транспорт људи и роба са жељезничке станице се одвијао коњским запрегама-фијакерима.

У непосредној близини пруге су се почели градити објекти попут Гимназије 1898. , И. јубиларне школе "Фрањо Јосип И." (Трећа основна школа) 1900. и конвикта "Краљ Петар Свачић" (зграда "Наплетка") 1906.

Почетком ХХ. стољећа, точније 1901., завршена је и изградња куће трговца Адама Микачића насупрот Гимназије.

Изградњом споменутих грађевина, заједно с црквом Св. Петра и Павла која је изграђена 1866. и касније изграђеног фрањевачког самостана, будући Булевар почиње постајати централним дијелом града. У непосредној близини фрањевачког самостана, налазиле су се зграде Прве хрватске тискаре Мостар и Хрватског пјевачког друштва Хрвоје.

Поред пруге се налазила цеста која је називана Паралелном улицом. Испод пруге, на данашњем Шпањолском тргу, налазио се подземни пролаз с два крака који је спајао Улицу Фрање Јосипа И. и Штефанијино шеталиште. Тадашњи изглед градског средишта овом дијелу града је давао угоститељски и стамбени објект "Јагње". Источно од споменутог пролаза, налази се Лакишића цамија у чијем је харему покопан бивши градоначелник Мостара Мујага Комадина.

Доласком Краљевине Југославије, изградња Мостара стагнира, тако да се на Булевару гради само Дом здравља.

Након 1945. године наставља изградњом стамбених објеката '50-их година на источном дијелу пруге.

Путнички пријевоз парним влаком, популарним "Ћиром", престаје 1966. године, а након престанка теретног пријевоза, у повијест одлази и пруга која је туда пролазила. Паралелна улица и пруга се убрзо замјењују модерном цестом с четири траке која и добива назив "Булевар народне револуције". Изградња ове цесте је подразумијевала и рушење дијела кућа од улице Мује Бјелавца до Чекрка, те харема у Доњој Махали.

Изградњом Привредне банке у првој половини '60-их, робне куће «Хит» 1973. године и стамбеног комплекса поред Радобоље 1982., завршена је употпуњавање стамбених и господарских садржаја на Булевару.

Осамдесетих је започета изградња никад завршене зграде Привредне банке, чији "костур" још увијек стоји насупрот Гимназије. Тлоцрт ове зграде открива облик сломљеног авионског крила, као спомен на Џемала Биједића.

У рату од 1992. до 1995., Булевар је у потпуности уништен, а већи дио објеката још увијек није обновљен или је пренамијењен.